

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

26 Mart 2026

Sayı :30824082-610/15252111
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat ZURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

MERSİN MİLLETVEKİLİ
SAYIN MEHMET EMİN EKMEKÇİ
TBMM 7/35835 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI

7/35835
GK 36

SORULAR

- 1) Tarsus Çayı, Deliçay, Seyhan Nehri ve Ceyhan Nehri'nde son üç yılda bakanlığınız tarafından yapılmış su kalitesi analizlerinin sonuçları nelerdir? Bu analizlerde azot, fosfor, BOD, COD, ağır metaller ve mikroplastik parametreleri ölçülmüş müdür?
- 2) Bu nehir havzalarında "çevresel taşıma kapasitesi" çalışması yapılmış mıdır? Yapıldıysa sonuçları nedir, yapılmadıysa neden yapılmamıştır?
- 3) Mersin ve Adana OSB'lerinde faaliyet gösteren tüm işletmelerin arıtma tesislerinin yeterliliği denetlenmiş midir? Kaç işletmeye idari yaptırım uygulanmıştır?
- 4) Tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan gübre ve hayvan atıklarının nehir kıyılarına dökülmesiyle ilgili son beş yılda kaç denetim yapılmıştır? Uygulanan ceza ve uyarı sayısı kaçtır?
- 5) Nehir havzalarındaki sanayi kaynaklı atık deşarjlarına ilişkin çevresel izleme sistemi (online istasyonlar) kurulu mudur? Bu sistemlerin verileri kamuoyuna açık mıdır?
- 6) Özellikle plastik geri dönüşüm tesislerinden kaynaklanan mikroplastik kirliliğinin denize kadar ulaştığı iddiası üzerine Bakanlığınız tarafından örnekleme veya izleme çalışması yapılmış mıdır?
- 7) Balık ölümlerinin zeytinyağı üretim sezonlarına denk geldiği gözlemlenmektedir. Bakanlığınız bu konuda bir nedensellik analizi veya araştırma çalışması yürütmüş müdür?
- 8) 2023 ve 2024 yıllarında Ceyhan Nehri'nde, Tarsus Çayı ve Deliçay'da tespit edilen "siyah akıntı", "yoğun köpüklerime", "beyaz tortu birikimi" gibi şikâyetlere dair resmi tutanaklar mevcut mudur? Bu şikâyetlere ilişkin hangi müdahaleler gerçekleştirilmiştir?
- 9) ÇMO Mersin Şubesi Başkanı Sinan Can ve ÇMO Adana Şubesi Başkanı Deniz Orhan'ın kamuoyuna yaptığı "ya koruma ya felaket" uyarısı hakkında Bakanlığınız bir inceleme başlatmış mıdır? Bu açıklamalar doğrultusunda hangi önlemler planlanmaktadır?
- 10) Nehir havzaları özelinde "Erken Uyarı ve Müdahale Mekanizması" kurulması planlamakta mıdır? Bu mekanizmanın kurulması planlıyorsa hangi bütçeyle, hangi takvimle ve hangi kurumlar arasında koordinasyonla yürütülecektir?

CEVAP

Su kaynaklarının kirlenmesine neden olan başlıca faktörler arıtılmadan deşarj edilen endüstri ve kentsel atık sular ile noktasal ve tarımdan gelen yayılı kaynaklardır. Kirlenici kaynakların kontrol altına alınarak su kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla alıcı ortamda ve kirlenici kaynaklardaki izlemelerimize ve denetimlerimize titizlikle devam etmekteyiz. Bakanlığımızca kirliliğin yerinde tespitine yönelik çalışmalarımızdan kurulu kapasitesi 5000 m³/gün ve üzeri olan atık su arıtma tesisleri sürekli 7/24 online izlenerek veriler Bakanlığımız Sürekli İzleme Merkezi (SİM) veri tabanına aktarılmaktadır. SİM üzerinden, uzaktan otomatik numune aldırma yöntemi ile bu tesislerde 7/24 teknolojik denetim yapılmaktadır. Mersin İlinde sürekli atık su izleme sistemi (SAİS) kurulu 13, Tarsus ilçesinde 2, Adana İlinde 10 adet tesis bulunmaktadır.

Bakanlığımızca e-denetim sistemi verilerine göre 2022 yılı itibari ile Adana ili OSB Bölgelerinde faaliyet gösteren işletmelere gerçekleştirilen su ve birleşik konulu denetimler sonucunda 2 adet işletmeye 1.830.245 TL idari yaptırım uygulanmıştır.

Bakanlığımızca e-denetim sistemi verilerine göre 2022 yılı itibari ile Mersin ili OSB Bölgelerinde faaliyet gösteren işletmelere gerçekleştirilen su ve birleşik konulu denetimler sonucunda 3 adet işletmeye 1.468.870 TL idari yaptırım uygulanmıştır.

Bakanlığımızca e-denetim sistemi verilerine göre son 5 yılda Adana ve Mersin illerinde faaliyet gösteren işletmelere gerçekleştirilen atık konulu 4.958 denetim sonucunda 257 adet faaliyete 106.795.329 TL idari yaptırım uygulanmıştır.

Deniz çöpleri, deniz ve kıyı ortamlarında kalıcı özellik gösteren insan yapımı katı maddeler olup, ağırlıklı olarak plastikler ve sigara izmaritleri gibi doğada uzun süre bozulmayan materyallerden oluşmaktadır. Plastik esaslı bu atıklar, çevresel etmenlerin etkisiyle zamanla parçalanarak mikropplastiklere dönüşmekte; deniz ekosistemleri, biyolojik çeşitlilik ve insan sağlığı açısından kalıcı riskler oluşturmaktadır. Bu yönüyle deniz çöpleri, küresel ölçekte giderek artan önemli bir çevre sorunu niteliği taşımaktadır.

Sıfır Atık Projesi kapsamında hayata geçirilen uygulamalar ile plastik poşetlere yönelik ücret düzenlemeleri, denizlerdeki katı atık kirliliğinin azaltılmasına önemli katkı sağlamıştır. 10 Haziran 2019 tarihinde başlatılan Sıfır Atık Mavi Hareketi ile deniz çöpleriyle ulusal ölçekte etkin bir mücadelenin yürütülmesi hedeflenmiştir.

Bu doğrultuda, Deniz Çöpleri İl Eylem Planlarının Hazırlanması ve Uygulanması Genelgesi yayımlanmış; denize kıyısı bulunan iller için, mevcut deniz çöpleri durumu ve kritik birikim alanları dikkate alınarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerince beş yıllık Deniz Çöpleri İl Eylem Planları hazırlanmıştır. Planlar kapsamında, deniz çöplerinin önemli bir bölümünü oluşturan kara kökenli kirleticilerin önlenmesine yönelik atık yönetiminin iyileştirilmesi, denize ulaşan atıkların azaltılması ile bilinçlendirme ve denetim faaliyetlerini içeren bütüncül tedbirler uygulanmaktadır. Genelgenin uygulanmasıyla, deniz çöplerinin kaynağında önlenmesine, kıyı, deniz yüzeyi ve deniz tabanında düzenli temizlik çalışmalarının yürütülmesine ve eğitim ile bilinçlendirme faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

2020-2024 dönemini kapsayan ilk beş yıllık Deniz Çöpleri İl Eylem Planları tamamlanmış olup, 2025-2029 yıllarını kapsayan ikinci beş yıllık planlar 1 Ocak 2025 itibarıyla uygulamaya alınmıştır. Bu kapsamda, bölgeye özgü önleyici tedbirlerin uygulanmasına ve düzenli temizlik ile farkındalık çalışmalarına devam edilmektedir.

Bu çerçevede, 2025-2029 yıllarını kapsayan Mersin İli Deniz Çöpleri İl Eylem Planı, 08.10.2024 tarihinde Mersin Valiliği başkanlığında gerçekleştirilen Mahalli Çevre Kurulu toplantısında alınan 2024/34 sayılı karar ile yürürlüğe girmiştir. Söz konusu rapora <https://mersin.csb.gov.tr/mersin-ili-deniz-copleri-eylem-planı-i-99042> adresinden erişim sağlanabilmektedir. Ayrıca, denize kıyısı bulunan 28 ilin tamamı için Deniz Çöpleri İl Eylem Planları hazırlanmış olup, planlar ilgili Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerinin resmi internet sayfalarında yayımlanmıştır.

Ayrıca, Bakanlığımız (ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü) yürütücülüğü ve TÜBİTAK-MAM koordinasyonunda “Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı” (DEN-İZ) yürütülmektedir. Program Bölgesel Deniz Sözleşmeleri, Su Çerçeve Direktifi ve Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi ve Ulusal Mevzuat kapsamında tüm denizlerimizde 428 istasyonda yürütülmektedir. Program ile; tüm denizlerimizde, deniz ve kıyı alanlarında deniz kalitesi ve kirliliğini izlemek ve değerlendirmek ayrıca, deniz ve kıyı koruma politika ve stratejilerine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Akdeniz izlemeleri 85 istasyonda; Mersin ili kıyı ve deniz alanlarında 20 istasyonda; yaz ve kış mevsimleri olmak üzere yılda iki defa yapılmaktadır. Üç yıllık izleme döneminde; fiziksel değişkenler (Tuzluluk, sıcaklık, pH, yoğunluk, in-situ floersans, vb.), besin elementleri (nitrit, nitrat, toplam çözünmüş azot, fosfat ve toplam fosfor, silikat), biyoçeşitlilik bileşenleri (fitoplankton, zooplankton, üç yılda bir balık biyoçeşitliliği, makrozoobentos, makroalg bileşenleri) ve deniz çöpleri izlenmektedir.

DEN-İZ Programımız kapsamında deniz çöplerinin izlenmesi 2013 yılından itibaren çalışmalara dahil edilmiştir. 2023-2025 programı kapsamında pilot ölçeklerde tüm denizlerde sahilde makro çöplerin, deniz tabanı çöplerinin, sindirilen çöplerin (biyotada) ve yüzen çöplerin izlenmesi çalışmaları yapılmaktadır. Her üç yıllık dönem sonunda ise tüm veriler ve değerlendirmeler Özet Raporlar aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Özet raporların 2014-2019 dönemini kapsayan raporlarına ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü web sitesinde; EĞİTİM-YAYIN-PROJELER sekmesi altında yayınlar kısmından ulaşım sağlanabilmektedir. Web sitesi linki: <https://ced.csb.gov.tr/denizlerde-butunlesik-kirlilik-izleme-programi-ozet-raporlari-i-82693>. 2014-2022 dönemlerini içerecek olan Özet Raporların hazırlanması ve yayınlanması çalışmaları devam etmektedir.

Bununla birlikte üçer yıllık sürdürülen program kapsamında üç yılda bir Ulusal Denizlerde İzleme ve Değerlendirme Sempozyumu düzenlenmektedir. Sempozyumlarda Deniz Çöplerine ilişkin oturum düzenlenmekte ve oturum kapsamında deniz ve kıyılarımızdaki deniz çöpleri değerlendirilmekte ve değerlendirme özetlerini içeren bildiri özetleri kitabı yukarıda Genel Müdürlüğümüz web sitesi aracılığıyla yayınlanmaktadır. IV. Ulusal Denizlerde İzleme ve Değerlendirme Sempozyumu 03-06 Kasım 2025 yılında düzenlenmiştir